YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
24 päivänä syyskuuta 1998 *

Asiassa C-35/97,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja Pieter Jan Kuyper ja oikeudellisen yksikön virkamies Pieter van Nuffel, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

kantajana,

vastaan

Ranskan tasavalta, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston jaostopäällikkö Kareen Rispal-Bellanger ja saman osaston ulkoasiainsihteeri Claude Chavance, prosessiosoite Luxemburgissa Ranskan suurlähetystö, 8 B boulevard Joseph II,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Ranskan tasavalta ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdan ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) 7 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei myönnä Belgiassa asuville rajatyöntekijöille lisäeläkepisteitä sen jälkeen, kun heidät on ennenaikaisesti siirretty pois työelämästä,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Gulmann sekä tuomarit M. Wathelet, J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward (esittelevä tuomari) ja J.-P. Puissochet,

julkisasiamies: S. Alber,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten 12.2.1998 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.3.1998 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 24.1.1997 ja jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Ranskan tasavalta ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdan ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) 7 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei myönnä Belgiassa asuville rajatyöntekijöille lisäeläkepisteitä sen jälkeen, kun heidät on ennenaikaisesti siirretty pois työelämästä.

Asiaa koskevat yhteisön oikeussäännöt

2 Asetuksen N:o 1612/68 kolmannessa ja neljännessä perustelukappaleessa todetaan, että "kaikille jäsenvaltioiden työntekijöille on turvattava oikeus itse valita työnsä yhteisön alueella" ja että "tämä oikeus on tunnustettava tekemättä eroa 'pysyvän' työntekijän, kausityöntekijän, rajatyöntekijän sekä sellaisten henkilöiden välillä, jotka harjoittavat palvelujen tarjoamista".

3 Kyseisen asetuksen 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltion kansalaista ei työntekijänä saa kansalaisuutensa vuoksi saattaa toisen jäsenvaltion alueella kotimaisiin työntekijöihin verrattuna eri asemaan työ- ja palvelussuhteen ehtojen suhteen; tämä koskee erityisesti palkkausta, irtisanomista ja työttömyyden sattuessa paluuta saman alan työhön tai uudelleen työllistämistä.

— —

4. Kollektiivisen tai yksilöä koskevan sopimuksen määräys taikka muu työehtojen sääntelyä koskeva määräys, joka koskee työn saantia, työtä, palkkausta ja muita työehtoja sekä irtisanomista, on mitätön sikäli kuin siinä säädetään tai sallitaan edellytyksiä, jotka asettavat toisten jäsenvaltioiden kansalaiset työntekijöinä eriarvoiseen asemaan."

4 Asetuksen N:o 1612/68 42 artiklan 2 kohdan mukaan tällä asetuksella "ei vaikuteta niihin toimenpiteisiin, jotka toteutetaan perustamissopimuksen 51 artiklan mukaisesti".

5 Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 (EYVL L 149, s. 2), sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1408/71), 1 artiklan j alakohdan ensimmäisen alakohdan mukaan "lainsäädännöllä" tarkoitetaan "lakeja, asetuksia ja muita määräyksiä sekä kaikkia muita täytäntöönpanotoimenpiteitä, nykyisiä tai tulevia, jotka liittyvät 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin sosiaaliturvan aloihin tai järjestelmiin, tai 4 artiklan 2 a kohdassa tarkoitettuja maksuihin perustumattomia erityisetuuksia". Kyseisen alakohdan toisen alakohdan mukaan "käsitteeseen eivät sisälly nykyiset tai tulevat työmarkkinasopimusten määräykset riippumatta siitä, onko ne saatettu voimaan viranomaisten päätöksillä, jotka tekevät niistä pakollisia tai laajentavat niiden soveltamisalaa".

6 Asetuksen N:o 1408/71 71 artiklan 1 kohdan a alakohdan ii alakohdassa säädetään seuraavaa:

"rajatyöntekijä, joka on kokonaan työtön, saa etuudet sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jonka alueella hän asuu, niin kuin hän olisi ollut tämän lainsäädännön alainen viimeksi työskennellessään; nämä etuudet antaa asuinpaikan laitos omalla kustannuksellaan".

Kansallinen lainsäädäntö

7 Ranskassa on yleisen vanhuusvakuutusjärjestelmän rinnalla lisäeläkejärjestelmiä, jotka perustuvat työmarkkinaosapuolten (työnantajien ja ammattiyhdistysten)

välisiin työehtosopimuksiin. Nämä järjestelmät rahoitetaan maksuilla, joita sekä työnantajat että työntekijät maksavat järjestelmää hoitavalle elimelle. Työntekijöiden kuuluminen johonkin näistä lisäjärjestelmistä tehtiin pakolliseksi *code de la sécurité socialen* (sosiaaliturvalaki) L 731-5 §:llä.

8 *Convention générale de protection sociale pour le personnel des sociétés sidérurgiques de l'est et du nord concernées par les restructurations* -nimisen, 24.7.1979 päivätyn yleissopimuksen (uudelleenjärjestelyn kohteeksi joutuneiden maan itä- ja pohjoisosan terästeollisuusyritysten henkilöstön sosiaaliturvaa koskeva yleissopimus, jäljempänä yleissopimus) IV osan 18—27 kohdassa määrätään siitä suojajärjestelmästä, jota sovelletaan "työntekijöihin, jotka 55 vuotta täytettyään siirretään ennenaikaisesti pois työelämästä".

9 Yleissopimuksen 18 kohdassa määrätään seuraavaa: "55-vuotiaat ja sitä vanhemmat Belgiassa asuvat rajatyöntekijät siirretään ennenaikaisesti pois työelämästä liitteessä VI määrättyjen ehtojen mukaisesti".

10 Yleissopimuksen 21 kohdan mukaan muut 55 vuotta täytettyään ennenaikaisesti työelämästä pois siirretyt työntekijät saavat tavanomaiseen eläkeikään asti työttömyyskorvaukset, joista määrätään 27.3.1979 tehdyn yleissopimuksen liitteessä, jossa vahvistetaan työnsä menettäneille työntekijöille maksettavia korvauksia koskeva järjestelmä. Aina siihen saakka, kun työntekijä täyttää 60 vuotta, näitä korvauksia täydennetään tarvittaessa valtion varoista, jotta asianomaiset henkilöt saavat kuukausittain vähintään määrän, joka on 70 prosenttia aiemmasta bruttopalkasta.

11 Yleissopimuksen 22 kohdassa määrätään, että ennenaikaisesti pois työelämästä 55 vuotta täytettyään jääville työntekijöille maksetaan 59 ikävuoteen saakka toista tulojen täydennystä, joka myöskin rahoitetaan valtion varoista. Täydennyksen suuruus riippuu iästä, jossa työntekijä jää ennenaikaisesti pois työelämästä.

12 Yleissopimuksen 23 kohdassa vahvistetaan asianomaisille henkilöille taattu tulojen vähimmäismäärä.

13 Yleissopimuksen 27 kohdan mukaan asianomaisille henkilöille myönnetään tiettyjä sosiaalisia etuja kuten ilmaisia lisäeläkepisteitä (jäljempänä "ilmaiset pisteet") aina tavanomaisen eläkeiän saavuttamiseen asti. Ranskan hallitus täsmensi oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä, että tämä etuus rahoitetaan siten, että "työttömyysvakuutuslaitos maksaa lisäeläkkeitä hoitaville toimielimille (AGIRC — Association générale des institutions de retraite des cadres ja Arrco — Association des régimes de retraite complémentaire) määriä, jotka vastaavat niitä maksuja, joita työnantajat ja työntekijät olisivat maksaneet, jos työntekijät olisivat jatkaneet työntekoa".

14 Yleissopimuksen liitteessä VI olevan 2 kohdan mukaan Belgiassa asuville ennenaikaisesti pois työelämästä siirretyille rajatyöntekijöille myönnettävät avustukset ovat erilaisia kuin Ranskassa asuville työntekijöille maksettavaksi säädetyt avustukset, ja niillä on tarkoitus taata heille "kuukausitulot, jotka ovat samat kuin [yleissopimuksen] 21 ja 22 kohdassa määrätyt tulot". Kyseiset tulot eivät missään tapauksessa voi olla yleissopimuksen 23 kohdassa taattuja tuloja pienemmät.

15 Koska Belgian viranomaiset suostuivat samaistamaan Belgiassa asuvat rajatyöntekijät varhaiseläkejärjestelmän piiriin kuuluviin Belgian terästeollisuuden työntekijöihin, nämä rajatyöntekijät saivat kyseisille belgialaisille työntekijöille myönnettäviä työttömyysavustuksia. Näitä avustuksia täydennetään yleissopimuksen liitteessä VI olevan 2 kohdan mukaan "Ranskan valtion talousarviosta rahoitettavalla lisäavustuksella", jolla on tarkoitus taata vähimmäistulojen maksaminen.

16 Näiden tulojen lisäksi Belgiassa asuville työntekijöille myönnetään liitteessä VI olevan 4 kohdan nojalla tiettyjä yleissopimuksen 27 kohdassa mainittuja sosiaalietuuksia. Belgiassa asuville työntekijöille myönnettäviin etuuksiin kuuluu tavanomaisesta eläkeiästä alkaen saatavat lisäeläkeavustukset. Belgiassa asuville työnteki-

jöille ei kuitenkaan myönnetä sellaisia ilmaisia pisteitä, joita yleissopimuksen 27 kohdan 2 alakohdan 1 alakohdan nojalla myönnetään Ranskassa asuville työntekijöille.

Oikeudenkäyntiä edeltävä menettely

17 Komissio sai tiedon yleissopimuksen määräysten olemassaolosta niiden belgialaisten ennenaikaisesti työelämästä pois siirrettyjen rajatyöntekijöiden tekemistä valituksista, jotka katsoivat yleissopimuksen johtavan heidän syrjimiseensä.

18 Komissio lähetti 5.10.1993 Ranskan hallitukselle virallisen huomautuksen, jossa se kehotti kyseistä hallitusta esittämään kahden kuukauden määräajassa huomautuksensa yleissopimuksen mahdollisesta yhteensopimattomuudesta perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdan ja asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan kanssa.

19 Koska komissio ei pitänyt 5.8.1994 päivätyssä kirjelmässä annettua vastausta riittävänä, se lähetti 28.8.1995 Ranskan hallitukselle perustellun lausunnon, jossa se kehotti tätä toteuttamaan lausunnon noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kahden kuukauden kuluessa perustellun lausunnon tiedoksiantamisesta.

20 Ranskan hallitus vastasi perusteltuun lausuntoon 19.12.1995 päivätyllä kirjelmällä, jossa se toisti kantansa, jonka mukaan yleissopimuksen määräykset ovat yhteensopivia yhteisön oikeuden kanssa.

21 Näissä olosuhteissa komissio päätti nostaa yhteisöjen tuomioistuimessa tämän kanteen.

Kanne

22 Komissio katsoo, että yleissopimus johtaa perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdan ja asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 kohdan vastaisesti siihen, että kotimaisia työntekijöitä ja Belgiassa asuvia rajatyöntekijöitä kohdellaan eri tavoin siltä osin kuin kyse on irtisanomisen ehdoista. Kun yli 55-vuotiaille Ranskassa asuville henkilöille, jotka siirretään ennenaikaisesti pois työelämästä, karttuu ilmaisia pisteitä aina tavanomaisen eläkeiän saavuttamiseen saakka, tätä etuutta ei ole samassa tilanteessa olevilla Belgiassa asuvilla henkilöillä.

23 Ranskassa asuvien työntekijöiden työsuhteen irtisanomisen ehdot ovat komission mukaan siis edullisemmat kuin Belgiassa asuvien rajatyöntekijöiden irtisanomiseen sovellettavat ehdot. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan asuinpaikkaperusteen käyttäminen voisi kuitenkin merkitä kansalaisuuteen perustuvaa peiteltyä syrjintää (asia C-175/88, Biehl, tuomio 8.5.1990, Kok. 1990, s. I-1779 ja asia C-151/94, komissio v. Luxemburg, tuomio 26.10.1995, Kok. 1995, s. I-3685).

24 Komissio katsoo, että Ranskan tasavalta on vastuussa siitä, että yleissopimuksen määräykset eivät ole yhteensopivia yhteisön oikeuden kanssa. Vaikka lisäeläkejärjestelmien systeemi perustuukin työehtosopimuksiin, juuri Ranskan tasavalta on saattanut nämä järjestelmät pakollisiksi *code de la sécurité sociale*n L 731-5 §:llä. Lisäksi viranomaiset osallistuvat komission mukaan aktiivisesti systeemin hoitoon erityisesti siltä osin kuin kyse on sen rahoitustasapainon varmistamisesta. Ranskan hallitus ei komission mukaan ole oikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn missään vaiheessa myöskään kiistänyt vastuutaan siltä osin kuin yleissopimus mahdollisesti on yhteisön oikeuden vastainen.

25 Ranskan hallitus korostaa, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa C-57/90, komissio vastaan Ranska, 16.1.1992 antamassaan tuomiossa (Kok. 1992, s. I-75, 20 kohta) katsonut, että työehtosopimuksilla käyttöön otetut ranskalaiset lisäeläkejärjestelmät eivät ole asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan j alakohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua lainsäädäntöä, joten ne eivät kuulu kyseisen asetuksen aineelliseen soveltamisalaan.

26 Ranskan hallitus esittää, että ilmaisten pisteiden myöntämisen rahoittaminen kuuluu Unedicille, joka on Ranskan työttömyysvakuutuslaitos. Asetuksen N:o 1408/71 71 artiklan 1 kohdan a alakohdan ii alakohdan nojalla ennenaikaisesti pois työelämästä siirretyt Belgiassa asuvat työntekijät saavat työttömyysetuudet kuitenkin sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jossa he asuvat. Unedicia ei näin ollen voida Ranskan hallituksen mukaan vaatia rahoittamaan maksua, joka tosiasiassa on toisen jäsenvaltion lainsäädännön alaisuuteen kuuluvien henkilöiden eduksi tuleva maksu.

27 Ranskan hallituksen mukaan juuri asetuksesta N:o 1408/71 seuraa, että vaikka työntekijät ovat samassa tilanteessa, heihin sovelletaan kahta erilaista korvausjärjestelmää sen mukaan, asuvatko he Ranskassa vai Belgiassa.

28 Lisäksi Ranskan hallitus korostaa, että kokonaan työttömät rajatyöntekijät eivät missään tapauksessa voi vaatia sosiaalietuuksia sekä Ranskassa että Belgiassa. Asetuksessa N:o 1612/68 ei nimittäin säädetä mahdollisuudesta "viedä maasta" kyseisessä asetuksessa tarkoitettuja sosiaalietuuksia, koska vain asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitetut sosiaaliturvaetuudet voidaan viedä maasta.

29 Asetuksen N:o 1612/68 42 artiklan 2 kohdan nojalla asetuksen N:o 1408/71 säännöksillä lisäksi on Ranskan hallituksen mukaan etusija asetuksen N:o 1612/68 säännöksiin nähden. Tämä ilmenee Ranskan hallituksen mukaan tässä tapauksessa siten, että rajatyöntekijöihin sovelletaan erilaista työttömyyskorvausjärjestelmää kuin kotimaisiin työntekijöihin.

30 Ranskan hallitus katsoo joka tapauksessa, ettei niitä, joita yleissopimus koskee, voida luokitella "rajatyöntekijöiksi", koska heidän työsuhteensa on päätetty.

31 Lopuksi Ranskan hallitus korostaa, että ilmaisten pisteiden myöntäminen Belgiassa asuville rajatyöntekijöille olisi luottamuksensuojan periaatteen vastaista. Niiden myöntämisestä aiheutuisi Ranskan viranomaisille raskas taloudellinen taakka lähes 20 vuotta yleissopimuksen allekirjoittamisen jälkeen. Lisäksi oikeusvarmuuden periaate edellyttää, että nyt kyseessä olevaa tilannetta arvioidaan yleissopimuksen allekirjoitushetkellä sovellettujen oikeussääntöjen mukaisesti.

32 Aluksi on korostettava tämän kanteen koskevan vain niitä yleissopimuksen määräyksiä, jotka liittyvät niihin ilmaisiin pisteisiin, joiden myöntämisen johdosta niiden saajille maksetaan suurempaa lisäeläkettä. Lisäeläkejärjestelmään kuuluvaa ilmaisten pisteiden myöntämistä on arvioitava tämän tyyppiseen järjestelmään sovellettavien säännösten mukaisesti.

33 Ranskan hallitus ei kiistä vastuutaan, jos yleissopimus mahdollisesti on yhteensopimaton yhteisön oikeuden kanssa. Se sitä paitsi itse toteaa, että ilmaisten pisteiden myöntäminen rahoitetaan julkisista varoista Unedicin kautta. Lisäksi, kuten komissio on todennut, lisäeläkejärjestelmät on saatettu pakollisiksi sosiaaliturvalain L 731-5 §:llä. Ranskan tasavalta on siis sitoutunut vastaamaan siitä, että nämä järjestelmät ovat yhteensopivia yhteisön oikeuden kanssa.

34 Kuten Ranskan hallitus ja komissio ovat korostaneet, yhteisöjen tuomioistuin on jo edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska antamansa tuomion 19 ja 20 kohdassa katsonut, että lisäeläkejärjestelmät, jotka on otettu käyttöön toimivaltaisten viranomaisten yhtä tai useampaa ammattiryhmää edustavien järjestöjen, ammattiyhdistysten tai yritysten kanssa tekemillä sopimuksilla tai työmarkkinaosapuolten allekirjoittamilla työehtosopimuksilla ja jotka on saatettu pakollisiksi

sosiaaliturvalain L 731-5 §:llä, eivät ole asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan j alakohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua lainsäädäntöä.

35 Tästä seuraa, etteivät nämä järjestelmät — eikä myöskään se systeemi, jossa näihin järjestelmiin kuuluvat ilmaiset pisteet karttuvat — kuulu asetuksen N:o 1408/71 aineelliseen soveltamisalaan, joten niitä ei voida tarkastella kyseisen asetuksen säännösten valossa.

36 Tämä ilmaisten pisteiden myöntäminen, joka kuuluu kyseisen toimialan työntekijöille myönnettäviin etuihin kun heidät siirretään ennenaikaisesti pois työelämästä, on yksi heihin sovellettavista asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista irtisanomisen ehdoista. Kyseisen artiklan 4 kohdassa säädetään, että irtisanomisen ehtoja koskeva työehtosopimuksen määräys, jossa määrätään toisten jäsenvaltioiden kansalaisia olevia työntekijöitä syrjivistä ehdoista, on mitätön.

37 Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sekä perustamissopimuksen 48 artiklassa että asetuksen N:o 1612/68 7 artiklassa olevalla yhdenvertaista kohtelua koskevalla säännöllä ei ainoastaan kielletä kansalaisuuteen perustuvaa ilmeistä syrjintää vaan myös kaikki sellaiset peitellyn syrjinnän muodot, joissa muita erotteluperusteita käyttämällä tosiasiallinen lopputulos on sama (ks. erityisesti asia 152/73, Sotgiu, tuomio 12.2.1974, Kok. 1974, s. 153, 11 kohta; Kok. Ep. II, s. 219 ja asia C-57/96, Meints, tuomio 27.11.1997, Kok. 1997, s. I-6689, 44 kohta).

38 Jollei kansallisen oikeuden säännöstä ole objektiivisesti perusteltu ja jollei se ole oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään, sitä on pidettävä välillisesti syrjivänä, jos sen vaikutukset kohdistuvat sen ominaislaadun vuoksi enemmän siirtotyöläisiin kuin kotimaisiin työntekijöihin ja jos säännöksellä saatetaan sen vuoksi kohdella siirtotyöläisiä huonommin (em. asia Meints, tuomion 45 kohta).

39 Asia on näin ilmaisten pisteiden myöntämiseksi yleissopimuksessa vaaditun asuinpaikkaehdon osalta; ranskalaiset työntekijät — joista suurin osa asuu tässä jäsenvaltiossa — täyttävät helpommin tämän ehdon kuin muiden jäsenvaltioiden kansalaisia olevat työntekijät.

40 Päinvastoin kuin Ranskan hallitus väittää, rajatyöntekijät voivat sitä paitsi vedota asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan säännöksiin yhtä lailla kuin kaikki muutkin tässä säännöksessä tarkoitetut työntekijät. Kyseisen asetuksen neljännessä perustelukappaleessa nimittäin todetaan nimenomaisesti, että oikeus vapaaseen liikkuvuuteen on tunnustettava "tekemättä eroa 'pysyvän' työntekijän, kausityöntekijän, rajatyöntekijän sekä sellaisten henkilöiden välillä, jotka harjoittavat palvelujen tarjoamista", ja asetuksen 7 artiklassa varauksetta viitataan "jäsenvaltion kansalaiseen työntekijänä" (ks. vastaavasti em. asia Meints, tuomion 49 ja 50 kohta).

41 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 kohdan soveltamista nyt kyseessä olevissa olosuhteissa ei voida evätä sillä perusteella, että ilmaisten pisteiden myöntäminen koituu sellaisten henkilöiden hyväksi, joiden työsuhde on päättynyt. Tietyt työntekijänä olemiseen liittyvät oikeudet, joita muun muassa ovat asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 kohdassa säädetyt irtisanomisen ehtoja koskevat oikeudet, taataan nimittäin työntekijöille, vaikkeivat he enää olisi työsuhteessa (ks. vastaavasti asia 39/86, Lair, tuomio 21.6.1988, Kok. 1988, s. 3161, 36 kohta).

42 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan sovellettavuutta nyt kyseessä olevissa olosuhteissa ei myöskään voida evätä sillä perusteella, että Ranskan hallituksen mukaan Unedicia ei voida vaatia rahoittamaan Belgiassa asuvien henkilöiden hyväksi koituvaa maksua, koska tällainen maksu tosiasiassa olisi etuus, joka asetuksen N:o 1408/71 71 artiklan 1 kohdan a alakohdan ii alakohdan mukaan olisi myönnettävä sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jossa työntekijä asuu.

43 Tämän väitteen hyväksyminen edellyttää, että yleissopimuksessa määrätty ilmaisten pisteiden myöntäminen olisi asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalaan kuuluva

työttömyysetuus ja että ilmaisia pisteitä olisi näin ollen siis myönnettävä kyseisen asetuksen työttömyysetuuksia koskevien säännösten mukaisesti. Kuten tämän tuomion 35 kohdassa on todettu, ilmaisten pisteiden myöntäminen ei kuitenkaan kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan.

44 Asetuksen N:o 1408/71 säännösten soveltaminen ei näin ollen tule asetuksen N:o 162/68 42 artiklan 2 kohdan mukaisesti kyseeseen.

45 Luottamuksensuojan periaatteen osalta todettakoon, että se, että yleissopimus allekirjoitettiin lähes 20 vuotta sitten, että Ranskan viranomaiset ovat siitä lähtien pitäneet Belgiassa asuvien rajatyöntekijöiden erilaista kohtelua yhteensopivana yhteisön oikeuden kanssa ja että tällä tuomiolla voi olla huomattavia taloudellisia vaikutuksia Ranskan tasavallalle, ei poista sitä, että yleissopimuksessa käyttöön otettu ilmaisten pisteiden myöntämisjärjestelmä on syrjivä.

46 Oikeusvarmuusperiaatteen osalta on korostettava, että tarkasteltavana olevat asetuksen N:o 1612/68 säännökset tulivat voimaan yli 10 vuotta ennen yleissopimuksen tekemistä. Tulkinta, jonka yhteisöjen tuomioistuin antaa jostain yhteisön oikeuden säännöksestä tai määräyksestä, selventää ja täsmentää säännöksen tai määräyksen merkitystä ja soveltamisalaa sellaisena kuin säännöstä tai määräystä olisi pitänyt tulkita ja soveltaa sen voimaantulohetkestä lähtien (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-367/93—C-377/93, Roders ym., tuomio 11.8.1995, Kok. 1995, s. I-2229, 42 kohta).

47 Ottaen huomioon sen vakavan oikeudellisen epävarmuuden, joka Ranskan hallituksen mukaan oli tyypillistä tarkasteltavana olevassa tilanteessa kyseisenä ajankohtana, Ranskan hallitus pyysi istunnossa yhteisöjen tuomioistuinta rajoittamaan annettavan tuomion ajallisia vaikutuksia siinä tapauksessa, että yhteisöjen tuomio-

istuin katsoisi, etteivät yleissopimuksen määräykset ole yhteensopivia yhteisön oikeuden kanssa. Ranskan hallitus korostaa, että tuomio, jossa todettaisiin jäsenyysvelvoitteiden jääneen noudattamatta, merkitsisi Ranskan viranomaisille lähes 20 vuotta yleissopimuksen tekemisen jälkeen huomattavaa taloudellista rasitusta, joka voisi nousta 192 miljoonaan Ranskan frangiin.

48 Komissio on täsmentänyt sille tehtyjen valitusten olevan sellaisten rajatyöntekijöiden tekemiä, jotka oli irtisanottu yleissopimuksessa määrättyjen ehtojen mukaisesti 55 vuoden iässä. Nämä henkilöt alkoivat kuitenkin saada lisäeläkettään vasta 10 vuotta myöhemmin, jolloin he vasta kohtasivat erilaista kohtelua.

49 On korostettava, että yhteisöjen tuomioistuin voi ainoastaan poikkeustapauksissa ryhtyä yhteisön oikeusjärjestykseen olennaisesti kuuluvaa yleistä oikeusvarmuuden periaatetta soveltaen rajoittamaan asianomaisten henkilöiden mahdollisuutta vedota säännökseen, jota yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut, vilpittömässä mielessä perustettujen oikeussuhteiden pätevyyden kyseenalaistamiseksi. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tällainen rajoitus voidaan hyväksyä vain siinä tuomiossa, jossa annetaan pyydetty tulkintaratkaisu (ks. vastaavasti asia C-163/90, Legros ym., tuomio 16.7.1992, Kok. 1992, s. I-4625, 30 kohta).

50 Tässä asiassa ei ole olemassa mitään seikkaa, jonka vuoksi tulkintatuomioiden taannehtivan vaikutuksen periaatteesta olisi perusteltua poiketa.

51 Tämä kanne koskee perustamissopimuksen 48 artiklassa ja asetuksen N:o 1612/68 7 artiklassa olevan syrjintäkiellon periaatteen soveltamista. Jo yleissopimuksen allekirjoittamisajankohtana oli olemassa selvää oikeuskäytäntöä, joka ei jättänyt mitään sijaa epäilyille siitä, etteikö tämä periaate kieltänyt kaikkia syrjinnän peiteltyjä muotoja (ks. tämän tuomion 37 kohta), eikä siitä, ettei siis ollut mahdotonta,

että sellaiset perusteet kuten paikka, josta työntekijä on kotoisin tai jossa hän asuu, voisivat olosuhteet huomioon ottaen olla käytännön vaikutuksiltaan rinnastettavissa kiellettyyn kansalaisuuteen perustuvaan syrjintään (ks. vastaavasti em. asia Sotgiu, tuomion 11 kohta).

52 Yhteisöjen tuomioistuimen tuomion oikeusvaikutusten rajoittamista ei ole koskaan perusteltu pelkästään niillä taloudellisilla seuraamuksilla, joita yhteisöjen tuomioistuimen tuomiolla voisi jollekin valtiolle olla. Tuomion oikeusvaikutusten rajoittaminen ainoastaan tämän tyyppisillä näkemyksillä heikentäisi huomattavasti yksityisillä yhteisön oikeuden perusteella olevia oikeuksia koskevaa oikeussuojaa (ks. vastaavasti em. asia Roders ym., tuomion 48).

53 Kaikki edellä esitetty huomioon ottaen ja koska Ranskan tasavalta ei ole esittänyt mitään muutakaan seikkaa, jonka nojalla rajatyöntekijöiden syrjivä kohtelu, johon komissio on puuttunut, olisi objektiivisesti tarkastellen perusteltua, on todettava, että Ranskan tasavalta ei ole noudattanut perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdan ja asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei myönnä Belgiassa asuville rajatyöntekijöille lisäeläkepisteitä sen jälkeen, kun heidät on siirretty ennenaikaisesti pois työelämästä.

Oikeudenkäyntikulut

54 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska Ranskan tasavalta on hävinnyt asian ja koska komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujen korvaamista, ensiksi mainittu on tuomittava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Ranskan tasavalta ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdan ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei myönnä Belgiassa asuville rajatyöntekijöille lisäeläkepisteitä sen jälkeen, kun heidät on siirretty ennenaikaisesti pois työelämästä.

2) Ranskan tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Gulmann Wathelet Moitinho de Almeida

Edward Puissochet

Julistettiin Luxemburgissa 24 päivänä syyskuuta 1998.

R. Grass C. Gulmann

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja